

Ekonomiskpolitiskt program *2017*

Ämnespolitiskt program fastslaget av Centerstudenters
förbundsstämma 21-23 april 2017 i Stockholm.

Inledning

Frihet föder framgång. När människan själv får välja hur och med vilka hon önskar samarbeta så kommer mer eftersträvansvärda mål nås än vad centrala beslut har möjlighet till.

- 5 Centerstudenter värnar äganderätten, frihandeln och den fria konkurrensen. Företagsamhet och en fri ekonomi är grundläggande för det samhälle vi vill se och nödvändigt för en fungerande marknad. Bara genom fungerande marknader kan resurser användas där de gör störst nytta, och bara genom fungerande marknader kan människor samarbeta utan tvång.

- 10 Centralt för en fri ekonomi är att människor både får konsumera och producera fritt, utan politiska pekpinnar. Därför måste skatterna vara låga, enhetliga och effektiva. Av samma skäl ska de regler som omgärdar produktion vara få, enkla och effektiva, och företagande ska vara enkelt.

- 15 Människan äger sig själv, frukten av sitt arbete och det hon förvärvat genom frivilliga avtal. Det här måste upprätthållas med väl definierade äganderätter för att låta varje person fritt och efter egen förmåga sträva efter att nå sina mål.

- Marknadsekonomi är en naturlig förlängning av idén om frihet. En fri ekonomi låter människor frivilligt ingå avtal som alla parter tjänar på. Spontan ordning gör att resurser läggs där de gör mest nytta. Det ger effektivitet och säkerställer att tillgänglig information utnyttjas. Marknadsekonomi med stabila spelregler skapar det största möjliga välståndet till lägsta 20 möjliga kostnad. Välstånd underlättar i sin tur för en harmonisk mänsklig samvaro.

- Äganderätt, avtalsrätt, frihandel och näringsfrihet är grundläggande liberala värden som Centerstudenter värnar. Statens främsta roll är att sätta upp stabila spelregler som gynnar frihet, företagsamhet och tillväxt. En viktig uppgift för det offentliga är också att värna en grundläggande trygghet för invånarna i landet.

25 Arbetsmarknaden

Individens rätt till självbestämmande och frukterna av sitt arbete är grundläggande liberala värderingar som härleds ur varje människas okränkbara värde. För att individen ska kunna förverkliga sig själv är tillgången till arbete och inkomst central. Därför är det eftersträvansvärt med en arbetsmarknad som tillåter många olika jobb. När man reglerar rätten till arbete

30 reglerar man också varje människas utvecklingspotential. Därför bör utgångspunkten vara att staten ska hindra det fria utbytet av tjänster i så lite som möjligt. Individer och arbetsmarknadens parter bör i så stor utsträckning som möjligt diktera villkoren på arbetsmarknaden genom frivilliga avtal. Lagstiftning som förhindrar människor från att försörja sig själva genom hederligt arbete måste försvinna och skatten på arbete bör sänkas.

35 Trösklarna in på arbetsmarknaden är alldeles för höga i Sverige. Det är för dyrt att anställa och det behövs mer rörlighet på arbetsmarknaden. Den svenska arbetsmarknaden är präglad av ett starkt anställningsskydd, en stark arbetsrätt och starka kollektivavtal med höga framförhandlade lägstralöner. Detta är bra för de som redan befinner sig på arbetsmarknaden (insiders) men dåligt för de som befinner sig utanför (outsiders), vilka ofta är unga och
40 nyanlända. Att anställa innebär en stor risk och medför stora kostnader, vilket gör att många arbetsgivare tvekar att anställa. Detta vill vi ändra på.

Vi vill möjliggöra för mer individuell lönesättning och därigenom även öppna upp för lägre ingångslöner och en större lönespridning. Vi tycker att det är naturligt att den som har mindre erfarenhet ska kunna konkurrera med en lägre lön. Genom att få in en fot på
45 arbetsmarknaden kan man sedan fortsätta sin lönekarriär.

En av de faktorer som håller uppe kostnader och pressar samman lönestrukturen i samhället är den exceptionellt omfattande strejkrätt som Sverige har. Strejker är reglerade i både lag och avtal, som i alla länder. Men till skillnad från de flesta andra länder saknar Sverige krav på proportionalitet, spärrar mot sympatiåtgärder eller liknande. På en helt fri marknad finns inga
50 lagar som hindrar en arbetsgivare att säga upp personer för att de arbetsvägrar. Men i nuläget är en rimlig väg framåt att införa proportionalitetskrav och begränsa möjligheten till sympatistrejck för en bättre maktbalans mellan parterna på arbetsmarknaden.

Centerstudenter tycker att det är viktigare hur bra du är på ditt jobb än hur länge du har jobbat där. Vi vill därför bland annat ta bort turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd
55 (LAS) som bestämmer vem som måste gå när ett företag behöver skära ner på personal. Vi vill också sänka arbetsgivaravgifterna och andra kostnader som gör att arbetsgivare tvekar att anställa.

För människor som inte har utbildningen, erfarenheterna, språkkunskaperna eller det sociala kapitalet för att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden är situationen i Sverige i dag svår.

60 Det vill vi ändra på. En arbetsmarknad som tillåter fler enkla jobb är vägen till att få erfarenheterna, kunskaperna och kontakterna som krävs för att ta sig vidare på arbetsmarknaden. Alla jobb behövs och efterfrågan bestämmer deras pris. Det är en viktig politisk uppgift att tillåta även enklare jobb till lägre löner än i dag.

Statligt företagande

65 Staten lägger sig i den privata företagsamheten genom att olika statligt ägda bolag förvärvar privata företag. Historiskt sett har detta inte varit framgångsrikt och de har haft svårt att uppnå sina syften. Statens roll ska vara att sätta spelregler, inte att agera riskkapitalister. Politikens roll är att skapa ett bättre investeringsklimat med mindre statlig inblandning.

70 Staten äger många bolag och riskkapitalfonder. Ett fåtal är viktiga för statens kärnuppgifter, medan andra konkurrerar på en marknad där statens roll borde begränsas till att sätta spelreglerna. Staten borde endast äga bolag om det är motiverat av synnerligen viktiga skäl. Det här efterlevs inte, utan staten äger bolag av alla möjliga slag till ett värde som motsvarar en tredjedel av Sveriges statsskuld. Det här är inte en önskvärd eller effektiv lösning på någonting. Staten ska inte äga företag utöver i synnerliga skäl. De företag som staten äger
75 borde snarast möjligt avskaffas eller säljas.

Rörlighet

Fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital innebär att världen vävs samman bättre. Det ökar gemenskapen och förståelsen människor emellan, såväl inom som mellan länder, och bidrar till utveckling för alla. Alla som kan försörja sig själva måste ha rätt och möjlighet att
80 komma till Sverige och göra det. Att den som har en egen försörjning och följer lagen inte ska utvisas är ett minimikrav. Målet för politiken måste vara en värld utan gränser.

Rörligheten för arbetskraft inom EU måste värnas och stärkas. Möjligheten till utstationering är en av de viktiga grunderna för EU:s inre marknad och fria rörlighet. Alla steg i att begränsa den fria rörligheten för människor, varor, tjänster och kapital i EU måste motverkas.

85 Arbetskraftsinvandringen till Sverige måste underlättas. Den reform som genomfördes 2008 gör Sverige till ett unikt öppet land för arbetskraftsinvandring. Det är en styrka på många sätt. Det har gynnat Sverige ekonomiskt och underlättat för kompetensförsörjning, specialisering

och en bättre fungerande arbetsmarknad. Det har också – inte minst – ökat friheten i världen genom att låta många människor komma till Sverige för att arbeta.

90 Men bara för att Sverige har ett bra system saknas inte behov av reformer. Människor utvisas på skakiga grunder. De står ofta rättslösa inför arbetsgivare och myndigheter, och fortfarande stängs alltför många ute. Centerstudenter står upp för fortsatta reformer för ett tryggare, snabbare och friare system för arbetskraftsinvandring.

Många människor har kommit till Sverige som flyktingar, anhöriga eller på andra grunder. Det 95 är viktigt att integrationspolitiken utgår från att alla i Sverige – oavsett var de är födda eller varför de är här – ska kunna få ett jobb eller utbilda sig. Integrationspolitiken måste bygga på en arbetslinje. I grunden finns övertygelsen om alla människors rätt att söka asyl, och att den som försörjer sig och följer lagen inte ska kunna utvisas.

Skatter

100 Skattesystemet utgör grunden för statens finansiering. Rätt utformat kan det effektivt och utan onödig skada få in de resurser som krävs för till exempel vård, skola och omsorg. Felaktigt utformat kan det leda till att kväva jobb, företagande och möjligheten till ett blomstrande land. Det är viktigt att skattesystemet bygger på dessa principer.

Ju mer ett skattesystem är utformat för att gynna vissa branscher och företag, desto viktigare 105 är det för företag att vara vänner med politiker. Det skapar mycket olyckliga band mellan staten och kapitalet, politikerna och näringslivet. När en finansminister, industrikansler eller generaldirektör avgör vilka företag som ska lyckas och inte kommer de företag som är bra på att prata med politiker lyckas och vi får ett korporativt system. Det här tar sig uttryck på flera sätt i dag.

110 Ett exempel är momsen, som ger till exempel tidningar, skidorter, restauranger och biografier sänkt skatt. Varje förändring av momsen har följts av fler krav på förändring av momsen. Varje gynnad bransch har följts av fler branscher med ambitioner att gynnas. Det blir lönsamt att ägna sig åt att ändra spelreglerna – rent seeking – i stället för produktiv verksamhet.

För att kontra det här krävs enhetliga skatter med så få undantag som möjligt. Skatter ska vara 115 effektiva, låga och förutsebara. Om alla branscher har samma regler är tröskeln högre och vinsten lägre för ett företag att försöka förändra reglerna. Då kommer mindre resurser läggas

på rent seeking och mer på att faktiskt producera de varor och tjänster som människor vill ha. Att byta ut dagens komplicerade mervärdesskatt mot en enhetlig moms vore ett mycket viktigt steg i rätt riktning.

120 Höga skatter på arbete skadar Sverige. I dag tar staten upp till sjuttiofem kronor per hundralapp av ens lön. Det leder till mindre jobb och lägre skatteintäkter. Därför bör värnskatten och den statliga inkomstskatten avskaffas. Då kan också 3:12-reglerna tas bort, eftersom syftet med dessa är att beskatta småföretagare lika hårt som löntagare.

125 Enhetligare skatter gör att det blir lättare att driva företag i Sverige. Man behöver lägga mindre resurser på skatteplanering, revision och krångliga gränsdragningar. I stället kan företagen lägga all sin energi på att göra det de är bäst på – att skapa jobb och varor som efterfrågas.

Att driva in skatter har mycket större effekter för samhällsekonomin än bara omfördelning. Höga marginalskatter leder till att samhällsekonomiskt gynnsamma affärer aldrig blir av. 130 Marginalskatterna är i dag så höga att det kostar samhället flera kronor att dra in ytterligare en krona i skatt till staten. Ett system som inte är enhetligt är oftast skadligt, då det snedvrider individers beteenden mer än nödvändigt. Samtidigt gör politiska skäl att skattesystemet lätt fylls av kryphål, undantag och andra skadliga detaljer om man inte är vaksam.

135 Genomtänkta skatter kan minska många av dessa problem. När man utformar ett skattesystem ska man sträva efter att påverka människors beteenden så lite som möjligt och därför göra skatten så enhetlig som möjligt. Skattesystem bör också vara transparenta och enkla. Ett skattesystem behöver slutligen accepteras av medborgarna, vilket ibland tvingar fram svåra avvägningar mellan effektivitet och legitimitet.

Grundtrygghet

140 En av statens viktigaste uppgifter är att erbjuda medborgarna grundläggande social trygghet vid till exempel arbetslöshet, nedsatt arbetsförmåga, långvarig sjukdom eller liknande. Staten har ett ansvar att sätta ett golv som sätter den lägsta nivå under vilken ingen ska falla. Det gör inte bara att ingen människa riskerar svält – ett trygghetssystem har fler vinster än så.

145 Ett grundtrygghetssystem garanterar en värdig lägstanivå som gäller lika för alla. Det är

lättöverskådligt och utformat så att det inte stör marknaden. Ovanpå detta kan individen sedan bygga vidare med egna trygghetsförsäkringar.

150 I dag innebär statligt överplanerande och överreglerande att människor inte fullt ut uppmuntras att ta eget ansvar för sina livsval. Ett grundtrygghetssystem uppmuntrar individuellt ansvar. Trygga medborgare vågar ta risker och prova nya saker. Det gynnar hela samhället. Att ta hand om de människor som råkar illa ut gynnar inte bara dem själva, utan skapar en känsla av trygghet i samhället vilket kommer alla till del.

Alla trygghetssystem med behovsprövade bidrag kommer utesluta vissa personer.
155 Behovsprövning riskerar inte bara att tvinga folk till tidskrävande, ineffektiva symbolhandlingar utan utelämnar även människor till byråkraters godtycke. Det ökar även risken för att folk faller mellan stolarna.

Ökade inslag av godtycke innebär alltid minskad trygghet. Då grundtryggheten ska ge en lägstanivå som ingen ska hamna under vill vi att risken att falla utanför är så liten som möjligt.
160 Att ha ett trygghetssystem baserat på godtyckliga bedömningar blir då uppenbart orimligt. Ett bra och effektivt system bör vara förutsägbart och transparent.

Summan för den garanterade grundtryggheten bör vara lika stor oberoende av ålder, tidigare inkomster eller arbetslivserfarenhet. En persons behov kan inte bestämmas av tidigare livssituation utan är individuella. Att ge olika mycket offentliga pengar till personer baserat på
165 tidigare livssituation är både godtyckligt och orättvist. Istället bör ett generellt grundtrygghetssystem införas. På det viset uppnår vi både frihet och trygghet för individen och först då kan vi säga att vi står upp för den lilla människan.